

в) Исканията на Ромъния

Нѣколко опити да привлечемъ Ромъния. Ромъния не иска да се ангажира. Тя ще пази балканското равновесие. При една война, тя ще иска земя отъ България. Европейскитѣ държави ни предупреждаватъ, че Ромъния не ще стои спокойна. Ромъния представя своята „смѣтка“, защищавана отъ дветѣ групировки. България не дава нищо. Мжчителни преговори. Ромъния заплашва. Отнеманието на Силистра. Ромъния предлага на България новъ съюзъ и нова политика. Отказътъ. Ромъния предупреждава, че при една нова война — навлиза въ България. Сражения съ мирно население.

„За да купите неутралитета на Ромъния, въ случай че воювате, ще ѝ дадете ли Добруджа?“

(Сазоновъ къмъ нашия пълномощенъ м-ръ въ Петербургъ на 5 септемврий 1912 година).

Третиятъ нашъ съседъ, който игра една отъ най-важнитѣ и сждбоносни роли въ нашитѣ върховни национални усилия презъ 1912—1913 год. за обединение, бѣше Ромъния. Пълното наше окръжаване бѣше приключено съ нея, последниятъ ударъ върху насъ дойде отъ нея.

Презъ време на преговоритѣ съ Сърбия, преди да е още посветена Гърция въ разговоритѣ водени за балканския съюзъ, българското правителство се е опитало на нѣколко пжти да узнае гледището на Ромъния по проектираната балканска комбинация. Мислило ли е правителството да вкара и Ромъния въ съюза или е искало само да се осигури отъ Ромъния, когато започне да действува—отъ документитѣ ясно не се вижда. Но ако нашето правителство е вѣрвало по-рано, че може да привлече Ромъния въ съюза за съвмѣстното дѣло — още отъ първитѣ направени сондажи, то се е убедило, че Ромъния не ще се ангажира.

Ние ще се спремъ на този извънредно важенъ моментъ отъ създаването на балканския съюзъ, до колкото е трѣбвало да се включи Ромъния въ него. Следъ като е направила една косвена, но извънредно остра критика на това, което е узнала, че проектиратъ балканскитѣ държави, Ромъния е опредѣлила още тогава бждещата насока на своята политика при една балканска криза. Ние ще я скицираме по две съображения: 1) за да посочимъ, че това, което Ромъния извърши въ последствие, не е било никаква изненада за тия, които започнаха войната и 2) че тия ржководители на страната, въпрѣки сериознитѣ ромънски предупреждения и закани, тръгнаха по своя пжтъ съ едно загадъчно безгрижие.

Ромъния изтъкна ясно и опредѣлено нѣколко положения: 1) не счита за нужно и за възможно да преговаря съ България, на каквото и да е база, преди да настѣпятъ нѣкои особени събития на балканитѣ; 2) счита, че войната, която се започва отъ балканцитѣ е много рискована, да не каже — и авантюра; 3) държи за запазване „статуквото“ на балканитѣ; 4) ако сществуващето положение се измѣни — Ромъния ще представи своитѣ искания на България. Съ други балкански държави Ромъния не граничи, за това ще иска земи отъ България.

Да аргументираме този политически катехизисъ на ромънскитѣ управници. Въ началото на юлий 1912 год. ромънскиятъ министъръ на външнитѣ работи казва (телегр. № 965) на нашия букурещки пълномощенъ министъръ: „Ако настѣпятъ моменти, за да се занимаемъ съ източния въпросъ, nous pourrions arriver d'accord en présence des événements, — турскиятъ въпросъ не ще ни раздѣли“. Това е едно широко и неопредѣлено изявление, което може да направи всѣки, който не иска да поеме каквито да било задължения.

Отъ дѣлата на македонската емиграция въ България и отъ енергичнитѣ думи на австрийския канцлеръ въ делегациитѣ бѣше ясно за всички, че ние сме вече en présence des événements, но ржководителътъ на ромънската външна политика съзнателно не ги виждаше, за да не бжде принуденъ да говори по конкретно. Нашето правителство е искало да знае не били станала Ромъния членъ въ едно съглашение съ други балкански държави още преди избухването войната съ Турция? Предъ